

*Надія Іванівна ЛЮБОВЕЦЬ,
старший науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень НБУВ,
кандидат історичних наук (Київ)*

МЕМУАРИ ЯК СКЛАДОВА ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕК : СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ «УКРАЇНСЬКА МЕМУАРИСТИКА»

Розглянуто мемуари як важливу складову інформаційного національного простору та складову електронних ресурсів бібліотек, проаналізовано досвід провідних національних бібліотек світу в цій царині

Ключові слова: мемуари, електронний ресурс, комунікації, контент, бібліотеки світу

Memoirs as an important component of the national information space and as a component of electronic resources of libraries are discovered, an experience of leading world libraries in this field is analyzed.

Key words: memoirs, electronic resource, communications, content, world libraries.

Рассмотрены мемуары как важная часть информационного национального пространства и составляющая электронных ресурсов библиотек, проанализирован опыт ведущих национальных библиотек мира в этой области.

Ключевые слова: мемуары, электронный ресурс, коммуникации, контент, библиотеки мира

Виникнення мемуарної літератури пов'язують із появою у суспільстві потреби в історичному сповіданні, не заангажованому офіційною ідеологією та суспільними міфами. Саме у спогадах очевидця особистісні свідчення набувають окремої цінності, зумовлені баченням історичного факту з середини. На сучасному етапі розвитку науки мемуари набувають інформаційно-контентної цінності, за масштабами використання виходять поза межі виключно художнього читання, і, відтак, усе більше розглядаються як історичне

джерело, що увібрало в себе комплексні риси епохи. Українська мемуаристика вже виконує у суспільстві ексклюзивні комунікаційні функції, притаманні демократичному суспільстві та є особливим контентним джерелом для досліджень комплексу дисциплін сучасної гуманітаристики та чинником поглиблення гуманізації суспільства.

Однією з визначальних проблем сучасного гуманітарного розвитку суспільства є питання «збереження національної пам'яті» як ключового системотворчого концепту. В умовах динамічного розвитку нових інформаційних технологій постає нагальна потреба в посиленні статусу гуманістичних цінностей як беззаперечної умови сучасного спілкування в межах глобалізованого світу. А мемуари є традиційним засобом накопичення, збереження та передачі від покоління до покоління національної та історичної пам'яті, що забезпечує ключові умови динамічного суспільного комунікування. І саме це робить їх унікальним ресурсом як для суспільства загалом, так і для окремої територіальної громади.

Най докладніше проблема мемуаристики як культурного феномену досліджена у роботах російських науковців — А. Г. Тартаковського, С. С. Мінц, І. Л. Сіротіної. Зокрема, А. Г. Тартаковський у своїх наукових статтях і монографічних дослідженнях [15–18] розглядав процес зародження російської мемуаристики, основні етапи її еволюції та проблему перетворення мемуаристики у фактор історичної свідомості суспільства. Інша російська дослідниця — С.С. Мінц відзначала закономірності впливу психологічних особливостей досліджуваного часу на самосвідомість мемуариста, на склад і весь комплекс джерел мемуарного характеру. Ідентифікація та самоідентифікація, на її думку, будучи виявом ідентичності (тобто, уявлень мемуаристів про сутність і значимості своєї особистості), характеризували також і суспільство, в якому жили автори мемуарів [5; 6]. Культурологічний аспект феномену мемуарів та їхню включеність у культурну комунікацію сучасності (тобто, в актуальну культуру), що забезпечує їм змогу залишатися культурною цінністю сьогодення незалежно від часу створення, відзначає у своїх дослідженнях І. Л. Сіротіна [12–14]. Особливо показовими, на її думку, є мемуари при осмисленні ментальності окремої особистості, тієї чи іншої епохи чи країни, менталітету різних груп людей. Адже мемуаристика являє

собою окремішне, значне емпіричне та почасти теоретичне джерело, що несе в собі сутнісний культурологічний матеріал, який у такому вигляді та обсязі важко знайти в інших видах джерел [13].

Серед сучасних вітчизняних дослідників проблему мемуаристики розглядають представники різних наукових дисциплін (літературознавства, філософії, культурології, історії). Так, М. Р. Федунь у монографії «Вітчизняна мемуаристика в Західній Україні першої половини ХХ століття: історичні тенденції, жанрова специфіка, поетика» (Івано-Франківськ, 2010) дослідила еволюцію процесу розвитку мемуарного жанру від звичайного фактографічного викладу до творення масштабного образу доби та долі людини й нації в ній. В. О. Єршов у монографії «Польська література Волині доби романтизму: генеалогія мемуаристичності» (Житомир, 2008) розкрив основні етапи розвитку волинської літератури та розглянув її мемуаристичність як провідну рису художньої літератури та духовної культури в цілому. Окремі питання автобіографії та біографії розглянуті у монографіях філософів І. В. Голубович «Биография: силуэт на фоне humanities (Методология анализа биографии в социогуманитарном знании)» (О., 2008) та В. Менжуліна «Біографічний підхід в історико-філософському пізнанні» (К., 2010). В останні роки було підготовлено також значну кількість дисертаційних робіт історичного профілю [1–4], в яких мемуари розглянуто як історичне джерело, в основному, при дослідженні національно-визвольного руху, окремих історичних подій та в контексті біографічних досліджень.

Слід зазначити, що переважна більшість наукових розвідок із проблем української мемуаристики є предметом, насамперед, літературознавчих досліджень. Замало, на нашу думку, узагальнених історико-культурологічних робіт, де б українська мемуаристика розглядалася як культурно-історичний феномен і комунікаційно-інформаційний ресурс сучасної гуманітаристики. Суттєво бракує ґрунтовних досліджень і розробок практичних питань створення та представлення в світовій мережі електронних ресурсів національного мемуарію, вивчення світового досвіду в цій царині.

Найґрунтовніше питання створення вітчизняних електронних ресурсів біографічної інформації (а мемуари є одним із видів біографіки) вивчив і проаналізував В. І. По-

пик у своїх наукових дослідженнях [8–11] та монографії «Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (К., 2013). Зокрема, він наголошує, що донедавна світовий досвід формування ресурсів персонологічної інформації був в Україні майже невідомий, що, зрештою, загальмувало появу сучасних теоретико-методологічних напрацювань у галузі біографістики та унеможливило появу нових інформаційних продуктів. Провідною тенденцією розвитку біографічних ресурсів, на думку В. І. Попика, було «...невпинне розширення їх соціально-комунікативних функцій — самого кола користувачів, сфер і способів використання, зокрема, поступове перетворення з ресурсів для вузького кола еліти на ресурси для всіх. Цей процес супроводжувався збагаченням і демократизацією змістового наповнення ресурсів, швидким зростанням обсягів нагромадженої та поширюваної інформації, інтенсивності їх використання» [9, с. 418]. Поза увагою дослідників залишилось інформаційно-комунікаційне значення мемуарів у контексті збереження національної пам'яті, формування національної та історичної свідомості та самосвідомості, книгознавче та бібліографознавче вивчення української мемуаристики. На сьогодні в Україні не створено єдиного національного Каталогу українських мемуарів, не видано комплексного, анотованого бібліографічного покажчика, не вивчено досконало питання специфіки соціального складу мемуаристів, тематики, окремих видавничих проектів тощо. Тому, на шляху продуктивного включення мемуаристики в процес динамічної гуманізації суспільного розвитку нагальною стає потреба вивчити світове надбання в царині міжнародної бібліотечної справи.

Щодо проблеми створення електронного інформаційно-комунікаційного ресурсу «Українська мемуаристика» (зокрема, вивчення та впровадження зарубіжного досвіду в цій царині), слід визнати, що нині у межах вітчизняного історичного дискурсу відсутні ґрунтовні, засновані на новітніх напрацюваннях світової гуманітаристики, монографічні дослідження.

Вимогою часу в період новітніх інформаційних технологій є вивчення світового досвіду в справі створення сучасних електронних інформаційних продуктів — каталогів

і путівників книжковими фондами, тематичних картотек, тематичних електронних виставок, колекцій мемуарної літератури на платформах бібліотек. Адже довгий час мемуарна література, особливо присвячена подіям боротьби за національну незалежність, була малодоступною чи забороненою, або доступною незначній кількості користувачів. У сучасних умовах зростання інформаційних потреб у сфері освіти, науки, виховання перед бібліотеками різних рівнів України постала нагальна технологічно-методологічна проблема забезпечення процедурних умов для створення на єдиних теоретико-методологічних засадах різноманітних електронних ресурсів, присвячених українській мемуаристиці. Для цього, насамперед, слід вивчити передовий світовий досвід представлення в інформаційному просторі мемуарів як пам'ятки національної історії та культурної спадщини.

Прискорена глобалізація, зокрема й інформаційно-технологічних процесів, як і прагнення провідних країн світу досягти інформаційно-комунікаційного домінування заради вирішення національних і наднаціональних завдань, виводить на перший план у системі державотворення проблеми формування та використання інформаційного простору. Водночас, інформаційні ресурси уже перетворилися на одну з провідних складових ціннісних прерогатив як суспільства загалом, так і особистості зокрема. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, як головний науково-інформаційний центр держави й унікальне зібрання джерел інформації, що включає книги, журнали, продовжувані видання, карти, ноти, образотворчі матеріали, рукописи, стародруки, газети, документи на нетрадиційних носіях інформації та вміщує близько 15 млн. одиниць зберігання, покликана створювати власні науково-обґрунтовані електронні ресурси для задоволення суспільних потреб.

При вивченні світового досвіду розбудови мемуарної справи зупинимося на рівні національних бібліотек низки країн — США, Англії, Франції, Німеччині, Російській Федерації та Республіка Білорусь.

На веб-сайті Бібліотеки Конгресу (Library of Congress (LOC). – Режим доступу : <http://www.loc.gov/index.html>) — національної бібліотеки Сполучених Штатів Америки та дослідницького підрозділу Конгресу США — при введенні

ключового слова «мемуари (спогади)» (memoirs), користувачеві надається можливість ознайомлення з 63 47¹ документом у розділі «Доступні он-лайн» (Available on line) та з 22 071 позицією у розділі «Всі елементи» (All items), де представлені мемуари (у всіх форматах) XVIII–XXI ст. (<http://www.loc.gov/search/?q=memoirs>). Для покращення роботи з ресурсами бібліотеки матеріал згруповано за такими позиціями: формат (original formats, online formats) — аудіо (audio), відео (video), книги (book), газети (newspaper), веб-архіви (web archives), персональні розповіді (personal narrative), законодавство (legislation) тощо; дата (dates) — (з XV–XXI ст); сайти та колекцій (sites and collections); автори (contributors); тематика (subjects); географічна рубрика (locations); мова (languages). Пошук за ключовим словом дає досить розмиті контури мемуарних джерел, оскільки містить усі матеріали, в яких введене слово є в назві, тексті, описі тощо. Однак, використовуючи більше ключових слів, або знаючи назву чи автора мемуарів, можна значно скоротити шлях до отримання бажаної інформації. Окрім того, на сайті є «Українська колекція»², що знаходиться у складі «Європейського читального залу (Бібліотеки Конгресу)» («European Reading Room (Library of Congress)»). Матеріали у каталозі представлені англійськими літерами та кирилицею (окрім матеріалів, виданих в Україні, оскільки українська представлена також працями української діаспори).

Веб-сайт Британської бібліотеки (the British Library. — Режим доступу : <http://www.bl.uk>) — Національної бібліотеки Великої Британії має схожу до Бібліотеки конгресу систему організації матеріалу. Пошук інформації за ключовим словом «мемуари (спогади)» (memoirs) видає результат: на веб-сайті (our website) — 183 позиції, у головному каталозі (main catalogue) — 29 876³. Матеріал систематизований за рубриками: тип матеріалу (material type), тематика (subject), дата створення (creation date), автор (author), видавець (publisher), жанр (genre), мова (language), назва журналу (journal title). У позиції «мова» виокремлена та-

---

¹ Станом на 22.10.2013. На 14.05.2013 р., відповідно, було 6 009 та 20 805, що засвідчує постійне поповнення електронних ресурсів.

² Історія формування та склад української колекції досліджені у статті Богдана Ясинського «Українська колекція в Бібліотеці Конгресу» [21].

³ Станом на 22.10.2013 р.

кож українська і подано 39 результатів. Зокрема, подано спогади Михайла Реви «На шляхах життя» (Лондон, 1980), Дмитра Купяка «Спогади нерозстріляного» (Львів, 1993), Йосипа Гірняка «Спомини» (Нью-Йорк, 1982), Володимира Мартинця «Bratz: [німецький концентраційний табір] : спогади в'язня» (Штутгарт, 1946), Івана Дмитрика «В лісах Лемківщини» (Нью-Йорк, 1976) та ін. На сайті Британської бібліотеки також представлена «Українська колекція» (Ukrainian Collections)⁴. Українські матеріали внесені до Ретроспективного (з 1975 р.) та Об'єданого каталогу (доступний через Інтернет) каталогів бібліотеки, а також до каталогу видань кирилицею. Однак, як і в попередніх випадках, окремої колекції, яка б містила виключно мемуари (у всіх їх жанрових різновидах) на сайті немає.

Веб-сайт Національної бібліотеки Франції (Bibliothèque nationale de France BnF. – Режим доступу : <http://www.bnf.fr/fr/acc/x.accueil.html>) при використанні пошукового слова «мемуари (спогади)» (mémoires) відсортовує: 570 результатів — на веб-сторінках (résultat(s) sur les pages web); 143 354 — у Галліці (résultat(s) dans Gallica); 164 899 — у генеральному каталозі (résultat(s) dans le catalogue général); 32 268 — у каталозі архівів і рукописів (résultat(s) dans le catalogue Archives et Manuscrits); 10 — у каталозі Медалей і старожитностей (résultat(s) dans le catalogue Médailles et Antiques)⁵. Найцікавішими для нас є матеріали, розміщені в Галліці (Gallica) — цифровій бібліотеці Національної бібліотеки Франції⁶. Важливим моментом для користувача є те, що він отримує прямий доступ до повнотекстових документів, які є в електронній бібліотеці у вільному доступі. Якщо йдеться про видання, що охороняється авторським правом, користувач має змогу безкоштовно ознайомитися з уривками із книг, а для доступу до повної версії можна звертатися на сайти, що розповсюджують електронні видання. Однак, проведені серед користувачів дослідження засвідчили, що

---

⁴ Інформацію про історію формування та склад української колекції вміщено на окремій сторінці веб-сайту Британської бібліотеки, підготовленій куратором української колекції та студій Ольгою Керзюк «Українська колекція в Британській бібліотеці» [20].

⁵ Станом на 23.10.13.

⁶ Історія створення та досвід діяльності електронної бібліотеки «Галліка» докладніше висвітлені у статті К. А. Новикової [7].

найпопулярнішими залишаються повнотекстові документи із зібрання Національної бібліотеки Франції. Платні послуги, які пропонують розповсюджувачі електронних книг, розглядаються як одна з додаткових опцій, до якої користувачі «Галліки» вдаються значно рідше [7].

Електронний ресурс Національної бібліотеки Франції «Галліка» містить значну кількість мемуарів, пов'язаних із історією України. За ключовими словами «українські мемуари» (*mémoire ukrainien*) знайдено 1 085 результатів⁷, значна частина з них виставлена у вільному доступі. Документ зорганізований за наступними пошуковими рубриками: автор (*auteur*), дата створення (*date d'édition*), тема (*thème*), мова (*langue*), тип доступу (*type d'accès*) («вільний» (*free*) чи «за умовами» (*sous conditions*)). За тематикою матеріал розподілений так: новини ЗМІ, журналістика, видавнича справа, політологія, література, риторика та критика французької та пов'язаних із нею літератур, право, історія Європи, бібліографія, економіка та ін.

Цікавим для нас щодо представлення мемуарів на сайтах національних бібліотек є досвід наших найближчих сусідів — Російської федерації та Республіки Білорусь, зокрема, Російської національної бібліотеки в Санкт-Петербурзі (РНБ. — Режим доступу : <http://www.nlr.ru/>) та Національної бібліотеки Білорусі (НББ. — Режим доступу : www.nlb.by). РНБ — найстаріша публічна та перша національна бібліотека Росії, нині одна з найбільших бібліотек світу та друга за величиною фондів у Російській федерації. Найбільш цікавою для нас є Електронна бібліотека РНБ «Докусфера»⁸, що містить різноманітні матеріали: рукописні та архівні документи, унікальні ізографії, першодруковані та розфарбовані вручну карти тощо. Пошук у цій цифровій бібліотеці здійснюється за ключовими словами за позиціями «Документи» та «Колекції». В позиції «Документи» пошук на слово «мемуаристика» дав результат — сім книг⁹, у «Колекція» — 0. На слово «мемуари» в «Документах» — 43 позиції, в «Колекціях» — 1. Дана колекція називається «Русская

---

⁷ Станом на 23.10.13.

⁸ «Докусфера» — проект РНБ щодо забезпечення сучасного доступу до своїх електронних фондів. Нині у «Докусфері» 407 393 документи.

⁹ Усі дані подано станом на 29.20.2013 р.

класика» і вміщує 4 638 документів¹⁰, зокрема, цифрові копії текстів художніх творів російської класичної літератури, написаних у XVIII–XX ст., які стали суспільним надбанням. До колекції включені прозові та поетичні твори, а також публіцистика, мемуари й епістолярна спадщина російських письменників¹¹. У самій колекції пошуку як такого немає. Дещо спрощує пошук необхідних матеріалів можливість відбору їх за кількома рубриками, а саме: за релевантністю (недавні, найбільш читані та обговорювані, найулюбленіші); за рейтингом (за алфавітом авторів, за роком публікації); за типом файлів (усі документи, текст, графіка, аудіо); за доступом (усі документи, повний перегляд, обмежений перегляд, тільки з читальних залів); за мовою документа. З текстами є змога ознайомитися в системі «Вівальді»¹² та в «Докусфері».

В цілому, не зважаючи на досить значний масив оцифрованих документів у РНБ, окремого електронного ресурсу, котрий би був присвячений мемуарам, на сайті не виокремлено.

Сайт Національної бібліотеки Білорусі має досить розгалужену структуру, де серед інших позицій представлені «Інформаційні ресурси» (електронний каталог і ресурси порталу), що містять інформацію про мемуари. Зокрема, в каталозі пошук на слово «мемуарь» дав результат 991¹³, на слово «мемуаристика» — 25. Результат пошуку в ресурсах порталу, відповідно, — 6 на слово «мемуарь» та 0 — на «мемуаристика». Як бачимо, мемуари представлені в абсолютній більшості лише як частина електронного каталогу, що сьогодні не може задовольнити потреби користувачів, націлених на отримання необхідного документа в повнотекстовому варіанті он-лайн.

---

¹⁰ Для 4 527 оцифрованих документів можливий вільний перегляд, обмежений доступ до трьох, лише в читальному залі доступні 106 книг.

¹¹ На даному етапі в РНБ оцифровано понад 12 тис. окремих творів 86 авторів. Матеріал публікується на сайті в міру обробки.

¹² Vivaldi – мережа електронних бібліотек, що надає доступ до інформаційних ресурсів, що знаходяться у правовласників Інформаційних ресурсів, і ведуча систематизацію Інформаційних ресурсів, до яких надано доступ. Надання доступу до інформаційних ресурсів здійснюється Vivaldi за домовленістю з відповідними Правовласниками Інформаційних ресурсів і згідно з законодавством про інтелектуальну власність.

¹³ Дані на 2.11.2013 року.

Вивчення зарубіжного досвіду в питаннях представлення на сайтах бібліотек мемуарної літератури засвідчує, що ми можемо безнадійно відстати в цьому важливому напрямі роботи бібліотек як провідних державних науково-дослідницьких, інформаційних і культурно-просвітницьких установ, які забезпечують безкоштовний і рівноправний доступ усім користувачам до своїх інформаційних ресурсів. Адже відсутність в Інтернеті тих чи інших документів, у даному випадку мемуарів, із часом приведе до їх втрати для широкого загалу читачів і дослідників та дасть змогу нашим сусідам трактувати їх в контексті своєї національної історії.

Загальним підсумком аналізу представлення мемуарів на сайтах національних бібліотек провідних країн світу є констатація факту, що окремого електронного ресурсу (колекції, реєстру, каталогу тощо, які були б доповнені повнотекстами), що був би виключно присвячений мемуарній літературі, на жаль, не існує. Мемуари досить добре представлені на веб-сайтах Бібліотеки Конгресу, Національної бібліотеки Франції (електронна бібліотека «Галліка»), РНБ (електронна бібліотека «Докусфера»), але пошук необхідних матеріалів під силу швидше науковцям (які володіють конкретною інформацією стосовно автора чи назви того чи іншого мемуарію), а для непідготовленого користувача знайти вичерпну інформацію про наявність спогадової літератури стосовно того чи іншого історичного періоду чи тематики важко.

Тому, досвід розміщення та систематизації в електронних бібліотеках світу може бути корисний, зокрема, при формуванні академічного електронного ресурсу «Українська мемуаристика». Розпочати роботу слід із створення загального Реєстру українських мемуарів, який би постійно поповнювався та оновлювався. Найдоцільнішими принципами ранжування мемуарної інформації, на нашу думку, є хронологічний і територіальний.

Заснований на наукового обґрунтованих засадах електронний ресурс «Українська мемуаристика» має стати дійовим спонукальним мотивом для появи в суспільстві думки про нагальну необхідність звернення до мемуаротворчості як способу самореалізації особи від територіальних громади до суспільства в цілому. Позаяк, нагромадження маси-

ву мемуарів із рівня території дасть можливість накопичити знання, які перетворяться в реальний технологічно-контентний ресурс України.

1. *Денисюк М. Ю.* Мемуарні твори як джерело до вивчення українського національного руху в час та після Другої світової війни : автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 [Текст] / М. Ю. Денисюк ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2009. – 20 с.
2. *Іващенко В. Ю.* Мемуари професорів та студентів з історії Харківського університету ХІХ – початку ХХ століття: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 [Текст] / В. Ю. Іващенко ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2004. – 17 с.
3. *Каліберда Ю. Ю.* Військова мемуаристика як джерело вивчення історії українських військових формувань 1917–1921 рр. : автореф. дис. канд. іст. наук : 20.02.22 [Текст] / Ю. Ю. Каліберда ; Нац. акад. оборони України. – К., 2003. – 19 с.
4. *Малик А. О.* Мемуари як джерело до історії української революції (березень 1917 –квітень 1918 рр.) : автореф. дис... канд. іст. наук : 07.00.06 [Текст] / А. О. Малик ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 1999. – 20 с.
5. *Минц С. С.* Мемуары и российское дворянство : источниковедческий аспект историко-психологического исследования [Текст] / Светлана Самуиловна Минц . – СПб., 1998. – 259 с.
6. *Минц С. С.* Российская мемуаристика последней трети ХVIII – первой трети ХІХ в. в контексте историко-психологического исследования [Текст] : автореф. дис... д. ист. наук 07.00.09 / Светлана Самуиловна Минц. – М., 2000. – 59 с.
7. *Новикова Е. А.* Gallica? French Digital Library [Електронний ресурс] / Новикова, Екатерина Андреевна // «Медиаскоп». Електронний науч. ж. ф-та журналістики МГУ ім. М. В. Ломоносова. – Вып. № 1. 2013. – Режим доступа : <http://www.mediascope.ru/node/1257>. – Название с экрана.
8. *Попик В. І.* Концептуальні засади формування вітчизняних електронних ресурсів історико-біографічної інформації [Текст] / Володимир Іванович Попик // Наук. праці НБУВ. – К., 2010. – Вип. 28. – С. 453–466.
9. *Попик В. І.* Ресурси довідкової біографічної інформації : історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія [Текст] / Володимир Іванович Попик ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 520 с.
10. *Попик В. І.* Світовий досвід формування ресурсів історико-біографічної інформації за нової і новітньої доби [Текст] / Володимир Іванович Попик // Бібліотечний вісник. – 2011. – № 4 – С. 46–55.

11. Попик В. І. Формування ресурсів історико-біографічної інформації як важлива складова розбудови національного гуманітарного інформаційного простору [Текст] / Володимир Іванович Попик // Інформаційні технології як чинник суспільних перетворень в Україні. – К., 2012. – С. 115–133.
12. Сиротина І. Л. Культурологічне історичне вивчення: проблема мемуаристики : сб. [Текст] / Ирина Львовна Сиротина // Методологія гуманітарного знання в перспективі ХХІ століття. К 80-літтю професора Моїсея Самойловича Кагана. Матеріали міжнарод. науч. конф. 18 травня 2001 р. Санкт-Петербург. – Вып. № 12. – СПб. : СПб філософ. общество, 2001. – С. 226–232. – Серія «Symposium».
13. Сиротина І. Л. Культурологічний потенціал мемуарного історичного джерела: пошуки нової парадигми [Електронний ресурс] / Ирина Львовна Сиротина // Метафізика ісповіди. Пространство и время ісповедального слова. Матеріали міжнарод. конф. (Санкт-Петербург, 26–27 травня 1997 р.) СПб. : Изд-во Ин-та человека РАН (СПб Отделение), 1997. – Режим доступу : http://anthropology.ru/ru/texts/sirotina/confess_20.html. – Названіє с екрана.
14. Сиротина І. Л. Отечественный тип філософствования в мемуарах русской интеллигенции от ХІХ к ХХІ століттю [Текст] / Ирина Львовна Сиротина. – Саранск : Изд-во Морд. ун-та, 2002. – 110 с.
15. Тартаковский А. Г. 1812 год и русская мемуаристика: Опыт історично-дослідницького вивчення [Текст] / Андрей Григорьевич Тартаковский. – М., 1980. – 311 с.
16. Тартаковский А. Г. Мемуаристика як феномен культури [Текст] / Андрей Григорьевич Тартаковский // Вопросы литературы. – 1999. – № 1. – С. 35–55.
17. Тартаковский А. Г. Русская мемуаристика ХVІІІ – первой половины ХІХ століття: От рукописи к книге [Текст] / Андрей Григорьевич Тартаковский. – М., 1991. – 230 с.
18. Тартаковский А. Г. Русская мемуаристика и историческое сознание ХІХ століття [Текст] / Андрей Григорьевич Тартаковский. – М., 1997. – 356 с.
19. *Gallica*. Bibliothèque numérique. Bibliothèque nationale de France [Electronic resource]. – Access mode : <http://gallica.bnf.fr/>. – The name of the screen.
20. *Kerziouk Olga*. Curator, Ukrainian Studies. Ukrainian Collections <http://www.bl.uk/reshelp/findhelplang/ukrainian/ukrainiancollections/ukrainiancoll.htm>. – The name of the screen.
21. *Yasinsky Bohdan*. The Ukrainian Collections at the Library of Congress [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.loc.gov/rr/european/coll/ukra.html>. – The name of the screen.

Любовець Н. І. Мемуари як складова електронних ресурсів бібліотек: світовий досвід та перспективи створення вітчизняного електронного ресурсу «Українська мемуаристика».

Зазначено, що в умовах динамічного розвитку нових інформаційних технологій актуалізується потреба піднесення статусу гуманістичних цінностей як умови толерантного спілкування в межах глобалізованого світу. Мемуари розглядаються автором як традиційний засіб накопичення, збереження та передачі національної та історичної пам'яті та важлива складова інформаційного національного простору. Наголошено, що останнє робить їх необхідною умовою динамічного суспільного комунікування у межах суспільства загалом і окремої спільноти зокрема. Проаналізовано зарубіжний досвід представлення мемуарної літератури на сайтах бібліотек. Наголошено значне відставання українських бібліотек в цьому напрямі роботи, що з часом загрожує втратою для широкого загалу читачів і дослідників значних мемуарних масивів. Запропоновано скористатися міжнародним досвідом розміщення та систематизації мемуарної літератури в електронних бібліотеках при формуванні академічного електронного ресурсу «Українська мемуаристика». Першим етапом бачиться створення, поповнення та оновлення загального Реєстру українських мемуарів, зорганізованим хронологічним і територіальним принципами. Поява даного електронного ресурсу також сприятиме відродженню в Україні традиції мемуаротворчості як способу історичної самоідентифікації.

Ключові слова : мемуари, електронний ресурс, комунікації, контент, бібліотеки світу

Lubovets N.I. Memoirs as a component of electronic resources of libraries: the world experience and perspectives of creation of national electronic resource “Ukrainian memoiristics”.

It is stated that in terms of new information technologies dynamic development the problem of rising status of humanistic values as condition of tolerant communication in the globalized world is becoming urgent. The author regards the memoirs as a mean of accumulation, storage and transfer of national and historical memory and as an important component of the national information space. It is emphasized that the latter makes them a necessary condition of dynamic social communication in the limits of society as a whole and a separate community in particular. A foreign experience of representation of memoirs literature on libraries' sites is analyzed. A significant lagging of Ukrainian libraries in this field of work is underlined, and in some time a wide range of readers and researchers of large memoirs arrays may be lost. It is suggested to use an international experience of placing and systematization of memoirs literature in electronic libraries when forming an academic electronic resource “Ukrainian memoiristics”. The first stage includes creation, supplementation and updating of the general Register of Ukrainian memoirs arranged by chronological and territorial principles. Appearance of this electronic resource will also

promote renaissance of traditional memoirs writing in Ukraine as a mean of historical self-identification.

Key words: memoirs, electronic resource, communications, content, world libraries.

Любовец Н. И. Мемуары как составляющая электронных ресурсов библиотек: мировой опыт и перспективы создания отечественного электронного ресурса «Украинская мемуаристика».

Отмечено, что в условиях динамичного развития новых информационных технологий актуализируется необходимость в усилении статуса гуманистических ценностей как условия толерантного общения в масштабах глобализирующегося мира. Мемуары рассматриваются как традиционное средство накопления, сохранения и передачи национальной и исторической памяти и важная составляющая информационного национального пространства. Акцентируется, что последнее делает их необходимым условием динамичной общественной коммуникации как в рамках общества, так и отдельной группы. Проанализирован зарубежный опыт представления мемуарной литературы на сайтах библиотек. Указано на значительное отставание украинских библиотек в этом направлении работы, что со временем угрожает потерей для широкого круга читателей и исследователей значительных мемуарных массивов. Предлагается воспользоваться международным опытом размещения и систематизации в электронных библиотеках при формировании академического электронного ресурса «Украинская мемуаристика». Первым этапом видится создание, пополнение и поддержание общего Реестра украинских мемуаров, организованного за хронологическим и территориальными принципами. Создание данного электронного ресурса также будет побудительным мотивом для возрождения в Украине традиции мемуаротворчества как способа исторической самоидентификации.

Ключевые слова: мемуары, электронный ресурс, коммуникации, контент, библиотеки мира.